

© NOBELSTIFTELSEN 2012

Generellt tillstånd beviljas för publicering
i tidningar på alla språk från och med
7 december 2012, 17.30 (svensk tid).

För publicering i tidskrifter eller böcker krävs,
såvida det inte gäller sammanfattningar,
Stiftelsens medgivande.

När det gäller all publicering av föreläsningen
i dess helhet eller i längre avsnitt måste ovan
understrukna copyrightnotering anges.

Mo Yan:
Historieberättare

Nobelföreläsning

7 december 2012

Ärade akademiledamöter, mina damer och herrar!

Jag tror att alla ni som är närvarande här har fått en viss förståelse för den avlägsna Gaomi nordöstra socken via tv eller internet. Kanske har ni sett min nittioårige far, mina bröder och min syster, min fru och dotter eller min ett år och fyra månader gamla dotterdotter. Men den person jag saknar allra mest i denna stund, min mor, kommer ni aldrig att få träffa. Sedan det tillkännagavs att jag har tilldelats årets Nobelpris i litteratur har många människor fått dela äran med mig, men det kommer hon aldrig att få göra.

Mor föddes 1922 och dog 1994. Hennes aska vilade först i persikoträdgården öster om byn, men förra året bestämde man sig för att dra en järnvägslinje rakt genom trädgården och vi tvingades flytta graven ännu längre bort. När vi öppnade den upptäckte vi att kistan redan hade förmultnat och att mors kvarlevor hade blivit ett med lerjorden. Vi fick nöja oss med att helt symboliskt gräva upp litet mull och flytta den till den nya graven. Från och med den stunden har jag känt att mor är ett med jorden och att när jag står på jorden och talar är det henne jag talar till.

Jag var mors yngsta barn.

Mitt tidigaste minne är av att jag bar familjens enda termosflaska bort till den gemensamma matsalen för att hämta varmvatten. Eftersom jag var utmattad av hunger tappade jag termosens lock som gick i bitar och jag gömde mig livrädd i en höstack och vågade inte komma fram på hela dagen. Framemot kvällen hörde jag mor ropa mitt smeknamn. När jag kröp fram ur höstacken förväntade jag mig en utskällning, men hon varken slog eller grälade på mig – hon strök mig bara över huvudet och suckade djupt.

Mitt allra sorgligaste minne är från när jag följde med mor ut på en av kollektivets åkrar för att plocka veteax. När mannen som vaktade fältet kom sättande flydde veteplockarna åt alla håll, men mor kunde inte springa så fort på sina bundna fötter och den storvuxne vakten fångade henne och gav henne en örfil. Hon vacklade och ramlade omkull. Vakten konfiskerade de veteax vi hade plockat och traskade glatt visslande därifrån. Jag kommer aldrig att glömma det förtvivlade uttrycket i mors ansikte när hon satt där på marken med blodet rinnande ur mungipan. Många år senare, när vakten hade förvandlats till en vithårig gammal gubbe, stötte jag ihop med honom på marknaden. Jag tänkte rusa fram till honom och ge igen, men mor höll fast mig och sade lugnt: ”Mannen som slog mig var inte samme man som den där gamlingen.”

Mitt starkaste minne är av en midhösthelg då familjen för ovanlighets skull hade lagat *jiaozi* – ett slags köttfärsfyllda, kokta piroger – och vi fick en hel skål var. Precis när vi skulle börja äta dök en gammal tiggare upp vid porten. Jag gav honom en halv skål torkad sötpotatis och han sade ilsket: ”Jag är en gammal man. Här sitter ni och äter *jiaozi*, men mig erbjuder ni bara torkad sötpotatis! Var har ni hjärtat egentligen?” Jag

blev arg och svarade: ”Det är minsann inte så många gånger om året som vi får äta *jiaozi*! Vi får bara en skål var – det blir man inte ens halvmätt på. Du borde vara nöjd med sötpotatisen och vill du inte ha den så kan du sticka!” Mor tystade mig och lade över hälften av sina *jiaozi* i gamlingens skål.

Det jag ångrar allra mest är när jag hjälpte mor att sälja kinakål och – kanske medvetet, kanske inte – lurade en gamling på tio öre. När jag hade räknat pengarna gick jag till skolan och när jag kom hem igen satt mor och grät. Tårarna rann över kinderna. Hon skällde inte på mig utan sade bara tyst: ”Min son, du fick mig att tappa ansiktet.”

När jag var i tonåren blev mor allvarligt lungsjuk. Svält, sjukdomar och utmattning gjorde att familjen hamnade i svårigheter och vi kunde varken se någon ljusning eller något hopp. En känsla av överhängande fara kom över mig och jag fick för mig att mor när som helst kunde ta livet av sig. Det första jag gjorde när jag kom hem från arbetet var att ropa hennes namn och först när jag hörde hennes röst kände jag stenen falla från mina axlar. Om hon inte svarade blev jag rädd och sprang runt och letade efter henne i huset och i kvarnen. Vid ett tillfälle sökte jag igenom alla rum i huset utan att hitta henne. Då satte jag mig ute på gården och grät. I samma stund klev mor in genom porten med ett knippe ved på ryggen. Hon blev missnöjd över att se mig gråta, men jag ville inte berätta varför jag var så rädd. Hon genomsådade mig och sade: ”Mitt barn, oro dig inte. Oavsett hur outhärdligt mitt liv än är så kommer jag inte att gå till kung Yama förrän han kallar på mig.”

Jag har alltid varit ful. Många i byn brukade öppet skratta åt mig och i skolan fanns det en del vildsinta ungar som till och med slog mig. När jag kom hem grät jag och mor sade: ”Min son, du är inte ful. Du saknar varken näsa eller ögon och du har både armar och ben på plats. På vilket sätt är du ful? Så länge du har ett gott hjärta och oftast är snäll, så gör det dig vacker även om du skulle råka vara ful.” Senare flyttade jag in till staden. Där fanns det välutbildade personer som gjorde narr av mitt utseende bakom ryggen på mig eller till och med hånade mig öppet. Då brukade jag tänka på vad mor hade sagt och lugnt och stilla be dem om ursäkt.

Mor kunde inte läsa och hon hade stor respekt för personer som kunde det. Vi levde under svåra förhållanden och ofta fick vi bara ett mål mat om dagen, men om jag bad henne att köpa böcker eller skrivdon gjorde hon det alltid. Hon var en strävsam människa som avskydde lata barn men om jag hade försummat att göra mina sysslor på grund av att jag läste så kritiserade hon mig inte.

Under en tid fanns en berättare på marknaden. Jag brukade smita dit i smyg och lyssna och då glömde jag de uppgifter mor hade gett mig. Det klandrade hon mig för. På kvällen, när hon satt och sydde kläder i ljuset från den lilla oljelampan, kunde jag inte låta bli att återge berättarens historier för henne. Till en början blev hon litet irriterad, för i hennes ögon var alla historieberättare ordvrängare utan riktigt arbete ur vars mun

inget gott kunde komma. Men så småningom drogs hon med av det jag berättade och i fortsättningen gav hon mig inga sysslor på marknadsdagar, utan lät mig gå till marknaden och lyssna. För att tacka henne och för att visa vilket gott minne jag hade brukade jag livligt återberätta de historier jag hade hört under dagen.

Mycket snart tillfredsställde det mig inte att bara återge berättarens historier. Medan jag återberättade dem lade jag till och broderade ut innehållet. För att göra mor nöjd brukade jag hitta på egna stycken och ibland ändrade jag historiernas slut. Min publik var inte längre bara mor utan också min storasyster, min faster och min farmor. När mor hade lyssnat färdigt såg hon ibland oroligt på mig och sade, som om hon hade talat till sig själv: ”Min son, vilken sorts man ska du bli när du växer upp? Inte har du väl tänkt försörja dig på att prata strunt?”

Jag förstod mors oro, för i vår by tyckte alla illa om pratsamma ungar och ibland ställde jag till med problem för familjen. I min novell ”Tjuren” berättar jag om en pojke som avskys av alla i byn på grund av sin snacksalighet och han är ett eko av mig själv som ung. Mor sade ofta åt mig att prata mindre. Hon hoppades att jag skulle bli ett tystlåtet, lugnt och taktfullt barn, men jag visade istället prov på en mycket stark förmåga att uttrycka mig och en stor längtan efter att prata. Det var förvisso farligt, men eftersom min berättarkonst också skänkte henne glädje var hela situationen djupt motsägelsefull.

Det finns ett talesätt som lyder ”det är lättare att flytta berg och floder än att förändra en människas natur”. Trots att far och mor gång på gång rådde mig att inte vara så pratsam, kunde jag inte bli av med min medfödda kärlek till orden. Det har gjort att mitt namn, Mo Yan, är ganska självvironiskt, eftersom dess betydelse är ”tala inte”.

Innan jag hade gått ut lågstadiet blev jag tvungen att sluta skolan och eftersom jag var ett krent barn som inte klarade några tunga sysslor blev jag satt att valla får och kor ute på ängarna. När jag vandrade förbi skolporten med djuren i släptåg och såg mina forna klasskamrater leka och stoja inne på gården kände jag en oerhörd sorg och förstod vilken smärta det är för en människa – även för ett barn – att skiljas från gruppen.

Ute på ängarna släppte jag lös djuren och lät dem beta som de ville. Himlen var blå och vid som ett hav, ängarna var oändliga och det fanns inte en människa inom syn- och hörhåll, bara några fåglar som kvittrade i himlen. Jag kände mig ensam och övergiven och när jag betraktade de vita molnen som seglade fram på himlen fick jag en massa underliga fantasibilder i huvudet. Där jag bodde fanns det gott om berättelser om rävar som förvandlade sig till vackra kvinnor. Jag fantiserade om att en sådan skönhet skulle komma och göra mig sällskap när jag vallade, men hon dök aldrig upp. Vid ett tillfälle såg jag dock en eldröd räv skutta fram ur det höga gräset och det gjorde mig så rädd att benen vek sig och jag satte mig på rumpan på marken. Råven sprang iväg och försvann spårlöst men jag darrade fortfarande. Ibland satt jag på huk bredvid korna och

betraktade min egen spegelbild i de mörkblå koögonen. Ibland härmade jag fåglarnas läten och försökte kommunicera med dem, ibland utgöt jag mig för ett träd. Men varken fåglarna eller träden tog någon notis om mig. Långt senare, när jag hade blivit författare, skulle jag komma att använda de fantasierna i mina romaner. Många har prisat mig för min fabuleringsförmåga och vissa litteraturläskare har bett mig avslöja hemligheten med hur man övar upp sin fantasi. Jag kan bara le sorgset till svar.

Det är precis såsom den kinesiske filosofen Laozi sade: ”Olyckan är det som lyckan stöder sig på; lyckan är det som olyckan ruvar på”. Som barn tvingades jag sluta skolan, jag var hungrig, ensam och led av att inte ha något att läsa, men av den anledningen fick jag precis som min föregångare, författaren Shen Congwen, mycket tidigt börja studera samhällets och det mänskliga livets stora bok. När jag lyssnade till berättaren på marknaden var det bara ett blad i den boken.

När jag hade slutat skolan började jag umgås med vuxna och inledde min långa bana som en som ”studerar med öronen”. För tvåhundra år sedan frambringade min hembygd en stor historieberättare – Pu Songling. Många av människorna i vår by, inklusive jag själv, är hans ättlingar. Under arbetet på de kollektiva åkrarna, i produktionsbrigadens stall och ladugårdar, på farmors och farfars uppvärmda tegelsäng, ja, till och med på de gungande oxkärrorna fick jag höra spökhistorier, historiska legender och underliga anekdoter. Alla dessa berättelser var sammanlänkade med naturen omkring oss och med min släkts historia, något som gjorde dem ytterst verkliga för mig.

Jag kunde inte drömma om att de en gång skulle bli råmaterial för mitt skrivande. På den tiden var jag bara ett barn som hade förälskat sig i historier och fascinerad lyssnade till andras berättelser. Jag var också en övertygad teist som trodde att allt har en själ och kände djup respekt när jag såg ett mäktigt träd. Om jag fick syn på en fågel föreställde jag mig att den i vilket ögonblick som helst kunde förvandlas till människa och om jag mötte en främling undrade jag om han inte var ett djur i människohamn. Varje kväll, när jag var på väg hem efter att ha fått mina arbetspoäng räknade på produktionsbrigadens kontor, greps jag av en djup skräck och för att styrka mig sjöng jag högt där jag sprang. Jag var i målbrottet och rösten var hes och hemsk att lyssna till, så min sång var en plåga för grannarna.

Jag bodde på landet i tjugotvå år och den längsta resa jag gjorde under den tiden var när jag en gång tog tåget till Qingdao. Jag gick nästan vilse bland de enorma virkeshögarna på sågverket och när mor frågade mig vad jag hade sett i Qingdao kunde jag bara sorgset svara: ”Jag såg inget, bara hög efter hög efter hög med trä.” Men det var också den resan till Qingdao som födde min starka längtan efter att lämna min hembygd och resa ut i världen.

Den 2 februari 1976 tog jag formellt värvning i armén. Jag lämnade Gaomi nordöstra socken, denna plats som jag både älskade och hatade, och i ryggsäcken hade jag *Kinas historia i sammandrag*, ett verk i fyra band som mor hade köpt åt mig efter att ha sålt sina bröllopsmycken. Så inleddes den viktigaste perioden i mitt liv. Jag måste medge att hade det inte varit för reformpolitiken och de enorma samhällsförändringar och framsteg som skett i Kina under de senaste trettio åren så skulle det inte ha funnits en författare som jag.

Det var mitt under det tråkiga livet på förläggningen som jag mötte 1980-talets intellektuella frigörelse och uppblommande intresse för litteratur. Jag, som hade varit ett barn som lyssnade på historier med öronen och berättade dem med munnen, fick nu prova att berätta med pennan istället. Till en början gick det knaggligt. Jag hade ingen tanke på att mina tjugo år i en by på landet i själva verket var en rik källa till litteratur, nej, på den tiden trodde jag att litteratur innebar att man skrev om goda människor och goda händelser, om hjältar och förebilder. Och även om några av mina verk publicerades var deras litterära värde lågt.

Hösten 1984 blev jag antagen till avdelningen för litteratur vid Befrielsearméns akademi för konst och litteratur. Med hjälp och stöd av min underbare lärare, den kände författaren Xu Huaizhong, skrev jag bland annat novellerna ”Höstfloden” och ”Den uttorkade floden” samt romanerna *Den genomskinliga moroten* och *Det röda fältet*. Det var i ”Höstfloden” som namnet ”Gaomi nordöstra socken” först dök upp och därefter var jag som en kringflackande bonde som plötsligt får en egen bit jord – jag, den litteräre luffaren, hade äntligen hittat en plats där jag kunde slå mig ner. Jag måste erkänna att när jag skapade min litterära hembygd så inspirerades jag av den amerikanske författaren William Faulkner och den colombianske författaren Gabriel García Márquez. Jag har inte läst särskilt många av deras verk, men deras nyskapande anda gjorde ett djupt intryck på mig och fick mig att förstå att en författare måste ha en plats som bara tillhör honom. I vardagen bör man vara anspråkslös och medgörlig, men när man skriver måste man vara bestämd och diktatorisk. I två år följde jag dessa stora mästare i spåren men till sist insåg jag att jag måste göra mig fri från dem och i en essä skrev jag: ”De är två brinnande facklor men jag är ett block av is. Om jag kommer dem för nära så förångas jag.” Min erfarenhet är att om en författare påverkas av en annan så beror det på att det innerst inne finns en andlig samstämmighet mellan de två. De har, som man brukar säga, ”två hjärtan som slår i samma takt”. Så även om jag aldrig gjorde någon grundlig studie av dessa författares verk utan bara läste några få sidor förstod jag genast vad de hade gjort och därmed också vad jag borde göra och hur jag skulle göra det.

Det jag borde göra var i själva verket ganska enkelt: att berätta mina egna historier på mitt eget sätt. Och mitt eget sätt var detsamma som historieberättarens på marknaden, detsamma som farfars och farmors och alla gamlingars i byn. För att vara

ärlig så har jag aldrig funderat särskilt mycket på vilka åhörare jag har när jag berättar. Kanske är lyssnaren någon som liknar min mor, kanske är det jag själv. Till en början handlade berättelserna om mig själv och mina egna erfarenheter. Jag var barnet som fick stryk i ”Den uttorkade floden” och pojken som inte säger ett ord i *Den genomskinliga moroten*. Jag hade verkligen fått stryk på det sättet av min far när jag begick ett misstag och jag hade verkligen skött blåsbälgen hos smeden vid brobygget. Men naturligtvis räcker en människas erfarenheter, oavsett hur fantastiska de än är, inte ensamma till för att bli en novell eller roman. En litterär berättelse kräver fikcionalisering, kräver fantasi. Många påstår att *Den genomskinliga moroten* är det bästa jag har skrivit och jag säger varken emot eller håller med, men jag anser att just den romanen är det mest symboliska och tankeväckande som jag har skrivit. Det kolsvarta barnet med den övermänskliga förmågan att förnimma världen och uthärda smärta är själen i alla mina verk. I mina romaner och noveller har jag skrivit om många personer, men ingen av dem står mig lika nära som han. Kanske kan man säga att bland de människor en författare skapar finns det alltid en som tar ledningen. Han säger inte ett ord men leder bestämt den brokiga skaran när de entusiastiskt och engagerat uppträder på Gaomi nordöstra sockens stora scen.

Det finns alltid en gräns för hur många egna historier man har, och när man har berättat dem får man framföra andra människors historier. De berättelser jag har hört från mina släktingar och från de andra byborna, de berättelser om mina förfäder som kommit till mig från de gamla, de väller nu fram som mobiliserade soldater. De ser på mig med förväntansfull blick och väntar på att jag ska skriva ner dem. Min farfar och farmor, min far och min mor, mina bröder och min syster, mina fastrar och farbröder, min fru och min dotter – alla har de dykt upp i mina texter, och många av de andra som bor i Gaomi nordöstra socken har också figurerat i mina noveller och romaner. Naturligtvis är de fikcionaliserade och har blivit något mer än sina vanliga jag: personer i litterära verk.

I min senaste roman, *Grodor*, dyker min faster upp. Sedan jag tilldelades Nobelpriset har många journalister sökt upp henne och till en början svarade hon tålmodigt på deras frågor, men snart orkade hon inte mer utan flydde hem till sin son, som bor i en mindre stad. Och visst är faster förebilden för kvinnan i *Grodor*, men det finns en himmelsvid skillnad mellan henne och romanfiguren. Fastern i romanen är despotisk och arrogant – nästan rövaraktig – medan min verkliga faster är en mild och vänlig person, en exemplarisk maka och mor. Min verkliga faster lever på ålderns dag ett lyckligt och rikt liv, medan fastern i romanen lider av en själslig smärta som gör att hon tillbringar nätterna sömlös och vandrar runt som en osalig ande i mörkret, insvept i en svart rock. Jag är tacksam för fasters storsinnet och över att hon inte har blivit arg på mig för att jag har beskrivit henne som jag gjort i romanen, och jag beundrar hennes

vishet och hennes förmåga att förstå det komplicerade förhållandet mellan en romanfigur och en verklig person.

När mor hade dött var jag utom mig av sorg och bestämde mig för att skriva en bok som jag skulle tillägna henne. Det blev *Bred bak och stora bröst* (Fengru feitun). Eftersom jag var mycket beslutsam och uppfylld av starka känslor skrev jag klart det första utkastet till den 500 000 tecken långa romanen på bara 83 dagar.

I *Bred bak och stora bröst* använde jag mig skrupelfritt av mors egna upplevelser, men romanmoderns kärlekserfarenheter är uppbyggda och hämtade från många mödrar i Gaomi nordöstra socken. I förordet skrev jag att jag dedicerade romanen till ”mors själ i Himlen” men i själva verket är den i lika hög grad tillägnad alla mödrar på jorden. Det var i alla fall min övermodiga intention, precis som när jag hoppades på att göra Gaomi nordöstra socken till ett kinesiskt eller globalt mikrokosmos.

Alla författare har sina egna skaparprocesser. Var och en av mina böcker har sin egen komposition och inspirationskälla. Vissa romaner, som till exempel *Den genomskinliga moroten*, har sitt ursprung i en dröm medan andra, som till exempel *Vitlöksballaderna*, bygger på verkliga händelser. Men oavsett om de har sin bakgrund i drömmar eller i verkliga livet så måste de till sist införliva den individuella erfarenheten om de ska förvandlas till litterära verk med levande karaktärer, ett rikt språk och en originell struktur. Jag måste särskilt påpeka att jag lät en verklig historieberättare och sångare kliva ut på scenen i *Vitlöksballaderna* och spela en oerhört viktig roll. Jag ångrar att jag använde hans riktiga namn i texten, men självklart var hans handlingar uppbyggda. Sådana saker händer ofta när jag skriver: jag börjar med att använda en persons riktiga namn i hopp om att komma honom eller henne litet närmare, och när texten är färdig och jag ska byta ut namnet upptäcker jag att det inte längre är möjligt. Vissa av de som nämns vid namn i böckerna har sökt upp min far och utgjutit sig över detta och han har bett om ursäkt å mina vägnar samtidigt som han har uppmanat dem att inte ta det på allvar. Han brukar säga: ”I den första meningen i *Det röda fältet* skriver han ’mitt bandityngel till far’! Om jag inte bryr mig om det, vad ojar ni er då över?”

När jag har skrivit *Vitlöksballaderna* och andra verk som ligger nära den sociala verkligheten har den största fråga jag ställts inför inte varit om jag vågar kritisera samhällets mörka sidor utan om mitt engagemang och min ilska ska få politiken att dominera över litteraturen och göra romanen till en faktarapport. Som författare är man en del av samhället och har naturligtvis sina egna åsikter och ståndpunkter, men när man skriver måste man ställa sig på människans sida och skriva om folk som de människor de är. Bara så kan litteraturen ta sin utgångspunkt i en händelse men ändå överskrida den, engagera sig i politiken men vara större än den.

Kanske är det för att jag så länge levde under svåra omständigheter som jag förstår mig på den mänskliga naturen. Jag vet vad verkligt mod vill säga och jag vet vad

verkligt medlidande innebär. Jag vet att det i varje människas inre finns ett dunkelt område som inte går att definiera med begrepp som rätt eller fel, ont eller gott, och att det är där författaren kan ge sina talanger fullt spelrum. Ett verk som rätt och levande kan beskriva detta motsägelsefulla dunkel kommer att höja sig över politiken och besitta de egenskaper som tillkommer verkligt framstående litteratur.

Att jag pratar på om mina egna verk kan vara irriterande, men mitt liv är så tätt sammankopplat med mitt skrivande att om jag inte talar om det vet jag inte vad jag ska säga. Därför måste jag be er alla att ursäkta mig.

I mina tidigaste verk var jag en modern historieberättare som dolde mig bakom den litterära texten, men i och med romanen *Sandelträstraffet* (Tanxiangxing) klev jag själv ut på scenen. Om mina första verk bestod av en inåtvänd monolog utan tilltänkt läsare, så kände jag från och med detta att jag stod mitt på torget inför en stor publik och livligt berättade min historia. Det ingår i den globala romantraditionen, särskilt i den kinesiska. Jag har ansträngt mig hårt för att lära av moderna västerländska författare och försökt mig på olika litterära grepp och stilar, men till sist har jag återvänt till traditionen. Denna hemkomst är naturligtvis inte statisk och oföränderlig.

Sandelträstraffet och de verk jag har skrivit senare är texter som tillhör den kinesiska romantraditionen men också lånar tekniker från den moderna västerländska romanen. Det man kallar litterär förnyelse är i grund och botten ett resultat av den sortens blandning. Och det är inte enbart en blandning av kinesisk litterär tradition och utländsk teknik, det är en blandning av skrivande och andra konstformer på samma sätt som *Sandelträstraffet* är en blandning av folklig operakonst och litteratur, på samma sätt som mina tidiga texter hämtade näring ur konst, musik eller till och med akrobatik.

Till sist får jag be om er tillåtelse att säga några ord om *Ximen Nao och hans sju liv*. Originaltiteln – *Födelse, död, utmattning* – är hämtad ur en buddhistisk sutra och jag vet att den har ställt till med problem för alla mina översättare. Jag har inte ägnat mig åt några djupare studier av buddhistiska klassiker och har bara ytliga kunskaper om den buddhistiska förståelsen av naturen, men anledningen till att jag valde detta namn är att jag anser att många av buddhismens grundtankar bygger på en verklig förståelse av universum och att i buddhistiska ögon är många av våra världsliga strider fullkomligt meningslösa. Sedd ur detta högre perspektiv är världen ytterst tragisk. Självklart är min bok inte någon predikan, men jag skriver om människans öde och känslor, om hennes begränsningar och tolerans samt om de ansträngningar och uppoffringar hon gör för att finna lyckan och hålla fast vid sin övertygelse. Romanens Lan Lian, mannen som väljer att gå mot strömmen, är i mina ögon en verklig hjälte. Hans förebild är en bonde från en grannby som jag ofta såg som barn, när han gick förbi på vägen utanför vårt hus och sköt en gnisslande kärra med trähjul framför sig. Vagnen drogs av en haltande åsna som sin tur leddes av bondens fru, som hade bundna fötter. I dåtidens kollektivistiska samhälle framstod detta underliga arbetsekipage som oerhört bisarrt och otidsenligt och

vi barn såg dem som bakåtsträvande clown. När de gick förbi på gatan brukade vi till och med fulla av rättrådig indignation kasta sten efter dem. Många år senare, när jag fattade pennan för att skriva, dök den mannen och den scenen upp i mitt huvud. Jag insåg att jag en dag skulle skriva en bok om honom, att jag förr eller senare måste berätta hans historia, men det var inte förrän år 2005, när jag i ett tempel fick se en väggmålning på temat "sex reinkarnationer", som jag förstod hur jag rätt skulle återge den.

Efter tillkännagivandet av Nobelpriset i litteratur har det uppstått vissa diskussioner. Till en början trodde jag att dispyten handlade om mig, men så småningom blev jag varse att den man diskuterade är en person som inte har något med mig att göra. Jag känner mig som en teaterbesökare som studerar ett skådespel. Jag ser hur man slänger blomblad över pristagaren, men också hur man hänger stenar om hans hals och överöser honom med avloppsvatten. Jag blir rädd för att han ska bryta ihop, men då kikar han leende fram bakom blommorna och stenarna, torkar smutsvattnet av kroppen, tar ett steg åt sidan och säger till folkhopan:

Det bästa sättet för en författare att tala är att skriva. Allt jag har att säga har jag formulerat i mina verk. Ord som kommer ur munnen skingras och svävar bort med vinden, men det man fäster på papper kommer alltid att finnas kvar. Jag hoppas att ni ska ha tålamod att läsa mina böcker även om jag inte har någon rätt att kräva det av er. Jag har inga förhoppningar om att ni ska ändra er uppfattning om mig bara för att ni läser dem, för det finns ingen författare i världen som kan göra alla läsare lyckliga. Det stämmer ännu bättre i tider som dessa.

Och även om jag inte har någon lust att tala så måste jag göra det idag, så låt mig säga ytterligare några ord.

Jag är en historieberättare, så jag ska berätta en historia för er.

På 1960-talet, när jag gick i tredje klass, tog skolan med oss på en utställning som handlade om det hårda livet i det gamla samhället. Vi grät och skrek under ledning av vår lärare. För att försäkra mig om att läraren såg hur väl jag uppförde mig avstod jag från att torka tårarna ur ansiktet. Jag såg att flera av mina klasskamrater i hemlighet smetade in kinderna med snor som skulle föreställa tårar, men jag märkte också att bland alla dessa falskeligen bölande elever fanns en som varken grät eller gav ett ljud ifrån sig och inte heller hade slagit händerna för ansiktet. Han stirrade på oss med uppspärrade ögon och en blick som var förskräckt eller kanske förvirrad. Efter besöket informerade jag läraren om hans beteende och skolan utfärdade en varning till honom. Många år senare förklarade jag för läraren hur mycket jag ångrade att jag hade avslöjat pojken och då berättade han att minst ett dussin elever hade rapporterat saken innan jag sökte upp honom. Min klasskamrat avled för flera decennier sedan men varje gång jag tänker på honom känner jag djup ånger. Händelsen lärde mig något, nämligen att när

alla gråter måste man tillåta några att inte göra det. Det gäller i ännu högre grad när gråten blir till en teaterföreställning.

Låt mig berätta ytterligare en historia. För drygt trettio år sedan arbetade jag i det militära. En kväll när jag satt på kontoret och läste klev en gammal officer in genom dörren, kastade en blick på platsen mitt emot mig och mumlade: ”Jaså, är det ingen här?” Jag reste mig genast och sade: ”Räknas inte jag?” Den gamle officeren rodnade ända upp på öronen och backade förlägen ut ur rummet. Under en lång tid var jag mycket nöjd med mig själv för detta och ansåg mig vara en modig soldat, men så här i efterhand gör det mig generad.

Och så, om ni tillåter det, kommer en sista berättelse, en som min farfar berättade för mig för många år sedan. Åtta kringresande murare råkade ut för ett oväder och sökte skydd i ett förfallet tempel. Åskknallarna kom allt tätare och luften tycktes genljuda av drakars skrin. Alla var rädda och grå i ansiktet av skräck. En av dem sade: ”En av oss åtta måste ha gjort något förskräckligt. Den skyldige borde ensam gå ut ur templet och ta sitt straff så att vi andra inte blir indragna.” Naturligtvis var det ingen som ville lämna templet. Någon annan kom med ett förslag: ”Om ingen vill gå ut kan vi väl slänga ut våra halmhattar härifrån. Den vars hatt blåser ut genom tempelporten är bevisligen skyldig och måste ta straffet.” Och så slängde alla sina halmhattar mot tempelporten. Sju av hattarna landade inne på gården, bara en fördes ut från tempelområdet av vinden. Alla försökte övertyga mannen som ägde hatten om att han måste ta sitt straff, men han hade förstås ingen lust att lämna templet. Till sist lyfte de upp honom och slängde ut honom genom porten. Jag anar att ni nog har gissat hur historien slutar – i samma stund som de kastade ut honom träffades det förfallna templet av blixten och rasade ihop.

Jag är en historieberättare.

Jag har tilldelats Nobelpriset i litteratur för att jag berättar historier.

Sedan jag tilldelades priset har många fantastiska händelser ägt rum och de händelserna har övertygat mig om att sanning och rättvisa existerar.

Under de år och månader som ligger framför mig kommer jag att fortsätta berätta mina historier.

Tack!